

Föreningen Islandssamlarna
c/o Per Hanner
Wittstocksgatan 2
115 24 STOCKHOLM

Rapport december 1981
(Nr 48)

Till minne

Vår sekreterare, Tore Runeborg, har gått bort. Tore var sedan unga år en ivrig filatelist och han gjorde stora insatser i föreningslivet. Han var under flera år ordförande i Föreningen Frimärks-Samlaren och han var styrelsemedlem i Föreningen Postmusei Vänner. Han blev medlem i vår förening 1966, där han 1974 tog över sekreterarskapet. På senare år var det främst hos oss han kände sig hemma, och det var vår förening han helst ägnade sitt intresse. Tillsammans med vår vice ordförande och kassör, Per Hanner, har han skrivit våra rapporter. De två samarbetade även om den kommande stämpelhandboken.

Tore började en rapport med "Jamboo". Detta betyder på swahili "Hej då". Hans sista swahili kom på rapporten i maj i år, där han besvarade "Jamboo habari" ("Hej, hur står det till?") med "Mzuri" = "Ja tack bra". Vi som kände Tore närmare visste att det tyvärr ej alls var så. Men han var sån och nu är han borta.

Jag vill inte bara som ordförande frambringa ett tack och farväl till Tore, utan jag tar mig friheten att här framföra mitt personliga tack och ge uttryck för den respekt jag kände för vännen och kamraten "Tole", som jag tillät mig kalla honom. Oftast "lilla Tole". Han var ju inte storvuxen. Vi var skolkamrater i Saltsjöbaden, jag var dock 5 år yngre, fiskekompisar flerfaldiga gånger på Nord-Island, och han deltog i mina "herrmiddagar" på Lillpälsten sedan många år, senast sistlidna juni. Tore, Du var en sällsynt vänsäll person, Du var mjuk och Du var god och Du var omtyckt överallt.

Du skrev i rapporten mars 1980 "Kvaheri". Min maka Berit och alla vi andra säger nu detsamma, "Adjö". Du skrev i rapporten januari 1978 "Asante sana". Det säger vi nu till Dig: "Tack så mycket". Tack för vad Du var och vad Du betytt för oss.

Bernhard Beskow

Till ordförandens minnesord över Tore Runeborg vill undertecknad, t.f. sekreterare och tillträdande redaktör för Rapport, foga några personliga rader. För mig innebar Tores bortgång att jag förlorade min bästa vän sedan åtskilliga år tillbaka. Särskilt alltsedan 1974, då Tore blev föreningens sekreterare och jag dess kassör, samarbetade vi mycket om föreningens angelägenheter. Vi brukade träffas en gång i veckan och då diskutera föreningsfrågor, innehållet i nästa Rapport, vår stämpelforskning och den blivande stämpelhandboken samt Islands-frågor i allmänhet. Vi kompletterade varandra väl när det gällde intresset för den gemensamma hobbyen. Mycket av det nya som kommit fram som rön på stämpelområdet, och varav åtskilligt rapporterats i dessa blad och annat kommer i stämpelhandboken, åstadkom vi genom vårt löpande utbyte av observationer, vårt bollande med hypoteser och vårt sökande efter metoder att få dessa bekräftade eller vederlagda.

När det gäller "Rapporterna" har vi ända sedan 1974 gemensamt arbetat med dem och skrivit olika delar av dem, Tore dock alltid inledningen. På de sista åren, då Tores hälsa började svikta, blev det väl så att jag tog ihop huvuddelen av rapporterna, men det var ofta Tore som gav mig uppslaget till artiklarna. När jag nu skall försöka fortsätta arbetet med att redigera "Rapport", känner jag mig därför i särskilt stort behov av stöd från Er alla medlemmar. Ni behöver inte, som Sven Åhman då och då är vänlig att göra, sända in färdiga artiklar. Har Du gjort en upptäckt om märkena eller stämplarna eller något annat inom vår förenings intresseområde, skriv och tala om det. Har Du en fråga, skicka in den och jag eller någon som kan mera om saken skall försöka besvara den. Läser Du något som det kunde vara intressant att ta med i Rapport, klipp ur eller kopiera det och skicka det till mig.

Bernhard har nämnt Tores arbete med stämpelhandboken. Tore önskade så högt att få se slutet på detta arbete och den färdiga boken. Det vart honom tyvärr inte förunnat, Men Tores anteckningar, tabuleringar och manuskript, vilket allt fyller många pärmar, kommer att ge mycket material till boken. Att dennas publicering nu blir ytterligare försenad är kanske inte svårt att förstå. Men Thór Thorsteins och jag skall arbeta vidare och vi får god hjälp av Folmer Østergaard, Sir Athelstan Caröe och andra. Vi skall hoppas att arbetet och tryckningen kan klaras av under 1982.

Pelle Hanner
t.f. sekreterare

Sedan senast har Stockholm haft äran att under några dagar, 26-29 oktober, få se som gäst Islands president, Vigdís Finnbogadóttir. Presidentbesöket medförde att tidningar och andra media ägnade åtskilligt intresse åt Island.

Läs i denna rapport om vår vårauktion och glöm inte bort att inlämning skall ske tidigare än vanligt, senast den 29 januari.

Läs också om ny medlemsförteckning och glöm inte bort att sända in medföljande blankett ifyllt senast den 15 januari. Skicka den gärna med detsamma!

Föreningens adress är tills vidare den som anges på första sidan. Vill Du skriva till vår ordförande Bernhard Beskow skall Du dock använda den adress som stämplas utanpå kuvertet (på våra försändelser inom Norden).

När värvade Du senast en medlem till vår förening? Känner inte just Du någon, som borde gå med i föreningen? Blankett för ansökan om medlemskap kan Du få från Tom Rinman i Göteborgs-klubben eller från föreningens sekretariat.

Kommande
sammanträden

Stockholm. Lokal Tony Bjellefors' kontor, Drottninggatan 56, 4 tr.
Tid kl. 19.30.

Tisdagen den 12 januari

Tisdagen den 16 februari: Årsmöte. Filmvisning (Surtsey).

Onsdagen den 17 mars: Visning av auktionsobjekten.

Tisdagen den 20 april

Tisdagen den 11 maj

(program för 12/1, 20/4 och 11/5 ej bestämda då denna rapport skrivs ut)

Göteborg. Lokal Danska Sjömanskyrkan, Drottninggatan 17-19.

Tid kl. 19.30 den andra och fjärde onsdagen i månaden.

Betr. program etc. se annons i Göteborgs-Posten

söndagen före mötesdagen. - Visning av auktionsobjekten vid mötet den 10 mars, auktion den 24 mars.

Höstens
auktion

hölls den 25 november i Stockholm och fick en omsättning av c. 23.000 kr. Resultatlistan är ännu för preliminär för att skickas ut och kommer med nästa rapport. Auktionskommittén beklagar att den hamnade i tidsnöd på grund av sjukdomsfall inom kommittén, stor tillströmning av objekt m.m., vilket bl.a. ledde till att bildsidorna måste utgå ur auktionslistan. Redovisning till inlämnarna kommer att ske efter nyåret.

Vårens
auktion

kommer liksom vårauktionen 1981 att ordnas av Göteborgs-klubben och hållas i Göteborg. Kommitterade är Björn Forsgren, Håkan Larsson och Tom Rinman.

Auktionen hålls den 24 mars på Göteborgsklubbens ordinarie sammanträdestid och plats. Visningar blir det i Göteborg den 10 mars och i Stockholm den 17 mars.

Inlämning till
vårauktionen

På grund av det relativt tidiga datumet för vårauktionen - vilket valts med tanke på erfarenheterna från förra året, då det visade sig att göteborgarnas värkänslor i mitten av maj hade fått för stort övertag - måste objekten till auktionen vara inne senast den 29 januari. Notera noga detta datum, ty någon ytterligare rapport med påminnelse hinner vi inte få ut dessförinnan! Sänd Dina objekt till Björn Forsgren, Fredholmsgatan 29, 425 30 HISINGS KÄRRA. Vill Du rådfråga honom om inlämningen är hans bostadstelefon 031/57 26 78.

Villkoren är som tidigare de gynnsammast tänkbara: 10 % provision på försäljningssumman tas ut av inlämnaren, inget pålägg betalas av köparen. (Dessa villkor är f.ö. så gynnsamma att auktionerna knappt täcker sina kostnader. Vi kanske senare blir tvungna att göra någon mindre justering av dem.)

Kom ihåg att

- 1) objekten skall vara uppsatta på lämpligt underlag, instickskort eller sönderklippta Visirblad. Brev sättes i plastfickor.
- 2) de skall vara åtföljda av förteckning upptagande Facit-nummer, kvalitet (inkl. uppgift om defekter), katalogpris och minimipris och en kort beskrivning. Som katalogpris räknas för sådana

postfriska märken som har Facit-tillägg för denna egenskap:
Facitpriser + minimitillägget för postfriskt.
Extra avgift 2 kr. per objekt om ovanstående regler ej följs.

Hjärtligt välkomna med inlämningar. Börja nu med att se över vad Du vill sända in och glöm inte datumet: 29 januari skall det vara inne.

Årsavgifter
1982

Med nästa rapport, i början av 1982, kommer vi att sända ut inbetalningskort och till dess behöver ingen betala för 1982. Några medlemmar brukar dock vilja betala i förväg och för deras räkning skall 1982 års avgifter nämnas. Islandsklubben i Göteborg har nu beslutat att avgiften blir 35:- kr. för 1982. Redan tidigare har vi meddelat att Stockholms-kretsens medlemmar (de med S efter numret) skall betala 35:- och övriga 30:- (ungdomar 10:-) kr. Men Du som redan förskottsbetalt för 1982 - var så hygglig och skicka inte in avgiften en gång till. I nästa rapport kommer som vanligt listan över alla som förskottsbetalt.

Ny medlems-
förteckning,
som Du skall
bidraga till

Vi har redan tidigare utlovat en ny medlemsförteckning. Den senaste fullständiga avsåg situationen den 1 januari 1977, och även om sedan tre supplement har sänts ut är det klart att en ny behövs. Många nya har kommit in och andra har avlidit eller lämnat oss.

Liksom förra förteckningen skall den nya innehålla uppgifter om samlingsområden och specialiteter, så att de som är intresserade av särskilda områden kan finna varandra.

Mängder av uppgifter om dessa och andra saker i förra listan är nu föråldrade eller ofullständiga. Vi måste därför be alla medlemmar (med undantag för nya medlemmar under 1981, om de inte har någon ändring att meddela) att fylla i den blankett som medföljer denna rapport och skicka in den. Skulle vi för någon inte få in blanketten, måste vi ta med samma uppgifter som i förra förteckningen, inkl. sådana som kanske nu är alldeles felaktiga.

Enligt beslut i föreningen kommer i den nya förteckningen att slopas uppgifterna om titlar och yrken. För vårt interna medlemsregister vore vi dock tacksamma om även titel/yrke ifylles.

Var är Erik
Emsing?

Vet någon var vår medlem Erik Emsing, tidigare adress Pilgatan 25, Umeå, nu är att finna? Han har glömt att meddela adressändring.

Fel pris i
Facit på några
märken

Vår härom året insamlade statistik, slutrapporterad i rapport 45, över förekomsten av två olika papper i märkena i serien frimärks-jubiléet 1973 har givit Facit anledning att sätta skilda pris på märkena 512, 513 och 514 (20, 40 resp. 80 kr-valörerna) med de två olika papperen. Märken med vit färg under kvartslampa betecknas a och de med rödbrun färg under kvl kallas b. Prisrelationen är riktig betr. nr 514 (där b-papperet är det sällsyntare och dyrare). Däremot är prissättningen bakvänd betr. 512, där Facit anger a som den billigare, medan det är b som är den vanligare, och 513, där situationen är omkastad (b billigare i Facit, borde vara a). Vår statistik slutade på att 70-75 % av nr 512 hade b-papper, medan 75-80 % av nr 513 hade a-papper.

Nummerstämplar
som lacksigill
av Sven Åhman

En annorlunda användning av Islands nummerstämplar beskrivs och avbildas i augustinumret 1981 av The Posthorn, organ för den amerikanska Scandinavian Collectors Club. En amerikansk medlem av Islandssamlarna, Ronald B. Collin, visar där ett rekommenderat brev från Stadur (í Grunnavík), avsänt 28.5.38 enligt makulerings-

stämplor av schweizertyp på Geysirfrimärken i valörerna 20, 35 och 50 aurar, totalt porto alltså kr. 1:05, adresserat till East Falls Church, Virginia, U.S.A.

På kuvertets baksida finns två andra isländska schweizerstämplor, först "Ísafjörður 28.V.38", sedan "Reykjavík 1.VI.38", samt hela fyra amerikanska cirkelstämplor, först en "Registered"-stämpel "Jun 18 1938", sedan tre andra "Registered"-stämplor "June 21 1938" - ortsnamnen går inte att läsa på tre av de fyra, men den fjärde är "Vienna, Va." På framsidan finns också två tullpoststämplor från Washington D.C. Jag vet inte var East Falls Church ligger, men jag minns från min egen Amerikatid Falls Church, Va., som ett slags yttre förort till Washington.

Ingen av dessa stämplor är av intresse annat än för att belysa befordringstiden. Det roliga är nummerstämpelein "117". Det är den mindre typen med 18 mm:s diameter, och den har använts vid förseglingen av två lacksigill på baksidan, kanske även av ett tredje, tydligen anbragt på postkontoret i Stadur.

Reketiketten av den vanliga typen, med ett stort "R" till vänster och ortnamnet instämplat med en gummirakstämpel i det övre av de två vågräta segmenten under varandra till höger om "R", är också intressant. Den lyder nämligen "Stadur 117", och sedan står brevets reknummer, 310, tryckt i det undre, lägre segmentet.

Collin undrar nu om andra har sett annan användning av nummerstämpelein än för makulering av frimärken. Han bor i så fall om upplysningar till The Posthorn's "associate editor" för Island, så att de kan publiceras i kommande nummer av tidskriften till åtnädd för alla Islandssamlare. Namn och adress är: Miss Barbara R. Leblanc, 997 Alameda, Redwood City, California 940 61, U.S.A.

Redwood City är, eller var åtminstone det året Ulrika Knappe vann olympisk guldmedalj i damernas höga simhopp - det måtte varit 1972 i München - hemvist för den enda svenska som tidigare erövrade samma guldmedalj, vid Stockholmsolympiaden 1912. Det minns jag, för jag var just då på sommaren 1972 i Kalifornien mellan årets två nomineringskonvent för presidentvalet, och fastän det enda jag visste var att 1912 års svenska guldmedaljös, hon hette visst Karin Johansson då, hade gift sig med en amerikansk simtränare av svensk härkomst och som Mrs Erik Brandsten numera bodde någonstans i Kalifornien, lyckades televerkets fenomenala nummerbryå där ute bläddra fram henne åt mig i tid, så jag fick prata med henne. Hon visade sig ha sett Ulrikas segerhopp i TV dagen förut, och jag minns ännu hennes svar när jag frågade om hon tyckte det var någon skillnad på hoppfärdigheten nu och sextio år tidigare.

"Skillnad?", utbrast hon. "Jämfört med detta kändes det som om jag fallit som ett ankare!"

Mycket har ju detta sista inte med frimärken att göra, än mindre med isländska nummerstämplor, men jag tyckte det var roligt att få bjuda på denna lilla hägkomst nu när ett tillfälle erbjöd sig.

Sven Åhman

Rapport-redaktörens kommentar till Sven Åhmans bidrag:

Om någon av våra medlemmar har upplysningar att lämna om denna användning av nummerstämplorna vore det roligt om inte bara Posthorn får del härav. Meddela också oss i Rapport, så kanske vi kan återkomma i ett senare nummer.

Beträffande reketiketten kan vi dock göra ett litet tillägg här. Brevsamlingsställena fick inte reketiketter med förtryckt postanstaltsnamn utan rutan för poststationens namn var tom och ifylldes antingen för hand med bläck eller med en liten gummi-stämpel man hade för detta och andra ändamål. Denna stämpel på en rad hade tydligen i Stedur í Grunnavík ett utseende som avvek från det vanliga genom att den också inkluderade numret (117). En annan sak som kan nämnas om brevsamlingsställets användning av reketiketter är att det uppenbarligen förekom att, då ett brevsamlingsställe beställde ytterligare reketiketter från sin överordnade postexpedition (póstafgreiðsla), den sistnämnda kunde ha slut på lagret av etiketter med tom ruta och då i stället sände ett block med postexpeditionens namn påtryckt. Detta förklarar varför en del brev, som har nummerstämplar och är sända från brevsamlingsställen, bär reketiketter med den överordnade postanstaltsens namn.

Fråga och svar

Fråga (insänd av Pelle Magnusson): Tidskriften Nordisk Filateli publicerar en färglikare för äldre svenska frimärken. Kan denna på något sätt vara till hjälp vid nyansering av isländska märken?

Svar (av Bernhard Beskow, vår nyanseringsmästare): Nej, tyvärr.

Nya isländska datumblock

Folmer Østergaard meddelar följande uppgifter om datumblock som vi ej tidigare haft med i Rapport.

<u>Facit nr</u>	<u>Valör</u>	<u>Tryckdatum</u>
587	10	21.4.81, 22.4.81 (nytryck)
601	190	16.10.80 (utöver tidigare meddelade datum)
604	50	25.6.81, 26.6.81, 27.6.81, 29.6.81
605	100	17.6.81, 18.6.81, 19.6.81
606	200	23.6.81, 24.6.81

Nr 604-606 är den serie med fåglar, som emitterades den 20 augusti. Folmer nämner också, att nytrycket av nr 587 har TD3-nummer 13, medan det första trycket, i december 1979, hade TD3-8. Varken Folmer eller vi vet varför, och vad dessa nummer egentligen betyder.

Högsta valören hittills i Island

I rapport 45 berörde vi 25-kronors-gumsen från Färöarna 1979, och därvid tillät vi oss att uttrycka en förhoppning att Färöarna inte också skulle ge ut ett 50-kronors-märke så som Sverige gjort 1981. Ännu så länge har vi sluppit en sådan skyhög valör från Färöarna, men i stället överraskade nu Island med ett 50-kronors - eller rättare sagt ett 5000-aurars - märke, som utgavs den 21 oktober. Motivet är, liksom på några tidigare högvalörer, en målning av en isländsk konstnär, denna gång Gunnlaugur Scheving. Målningen föreställer fiskare på sin båt ute till havs. Tidigare högsta valör bland Islands frimärken hade 1000-kronors (numera 1000-aurar) märket från 1978. 50-kronors-falken i Sverige gav ju upphov till ett ramaskri från svenska samlare, och utgivandet av en så hög valör i Island lär väl inte heller vara så populärt.

Resultaten på de i förra rapporten nämnda stora auktionerna

I förra rapporten talade vi en del om det utbud av mer eller mindre unika objekt från Island, som förekom i två auktioner i Schweiz. Vi tycker det kan vara av visst intresse att följa upp hur det gick på dessa auktioner och vad priserna slutligen blev.

De helark och det kvartsark som bjöds ut på Jørgen Juniors första schweiziska auktion, inkl. det unika þrír-arket, såldes inte där och därifrån finns därför inget att rapportera.

På David Feldmans auktion i Zürich såldes däremot nästan allt, och vi kan därför - om icke för annat så som en dokumentation för framtiden - notera följande priser 1981 på verkliga storobjekt. Uppgifterna inkluderar köparprovisionen och är omräknade till svenska kronor enligt kurserna efter kronans devalvering den 14 september 1981. (Vissa nedan angivna utbudspriser är korrigerade i förhållande till vår beräkning i förra rapporten, som icke var fullt korrekt.)

	Utbudspris SKr	Sålades för SKr
Brev 1871 med danska frimärken och R-víks nummerstämpel 236	310.000	310.000
Skildingbrev med 4 sk från Hjardarholt	248.000	294.000
Skildingbrev med 4+4+8 sk från Völlur	186.000	294.000
4-block av 40 aur grovtandat, Facit nr 30	77.000	74.000
Samma märke, single-ex. (3 st.)	12.000	17.000-26.000
Höpflug-brev (2 st., vardera)	14.000	20.000
Höpflug-serien i 4-block	60.000	74.000
Helarket 15 aur Geysir, otandat och med spegeltryck	124.000	100.000
Tjänste-ettan i 4-block	93.000	87.000

Dessa betalda priser ligger i flera fall över Facits noteringar. Man kan alltså konstatera att det alltjämt finns folk med gott om slantar, som är beredda att offra många sådana för att komma över de sällsyntaste objekten från Island.

En genomgång av resultaten för mera normala objekt vid denna auktion visar däremot att det mesta såldes en bra bit under senaste Facit-priser. Den livliga efterfrågan på de stora rariteterna drog alltså inte upp prisnivån på det mera standardbetonade materialet.

Årets jul-
klappstips
för Islands-
samlare

Att ge frimärken i present till en frimärkssamlare är som bekant vanskligt. Årets säkraste julklapp för en Islandssamlare torde i stället vara Alf Henriksons nyutkomna bok Isländsk historia, som fått mycket beröm i spalterna. Bl.a. innehåller den ett sammandrag av hela sagalitteraturen, vilken som bekant var just historieskrivning. Boken är ganska dyr förstås, svenskt "cirka-pris" är 150:- kr.

Om pengar
(myntsystem)
och frimärken

Vi har nyligen upplevt den isländska myntreform, som vi berättat litet om i de senaste rapporterna. Men under de isländska frimärkenas existens-tid har det ju funnits en tidigare myntreform, eftersom de första frimärkena löd på skillingar (rätteligen "skildingar"), och myntreformer skedde i de andra nordiska länderna (utom Finland) ungefär vid samma tid. Kanske det då kan vara anledning att tala litet om de myntsystem, vars enheter åter speglas i frimärkenas valörer.

Uppslaget till detta fick vi en regnig dag i somras, då vi satt och läste i en 1845 tryckt bok "Romerska antiqviteter", som farfar hade köpt 1856. Under rubriken "Romerska mynt" fann vi att romarna hade ett guldmynt, kallat aureus (av aurum = guld), och likheten med isländska "aurar" slog oss. Att isländska aurar, färöiska oyru och dansk-norsk-svenska ören är samma ord med litet lokala variationer är ju klart. Kunde nu ören och aurar ha något att göra

med romerska myntet aureus? Guldmynt är ju inte vad man i allmänhet tänker på i samband med ören. Jo, kontroll i ordböcker visade att ordet öre "möjligen (bygger på) ett tidigt germanskt lån från latinska aureus". I så fall har isländskan som vanligt bäst bevarat den äldre formen, även om det i singularis på isländska heter "eyrir" och icke "aur". (Alltså en "eyrir", flera "aurar", även om det på frimärkena vanligen förkortats "eyr" resp. "aur". - I sammanhanget kanske det kan nämnas, att isländska ordet "eyri", som finns i så många ortsnamn, inte har med pengar att göra. Det betyder sandbank resp. strandbank eller näs, och det har sin motsvarighet i ordet "ör", som ingår i ortsnamn över hela Norden, t.ex. Kungsör i Sverige, Helsingør i Danmark och Sunndalsöra i Norge. Ursäkta utvikningen, vi skall genast återgå till pengarna.)

Öre förekom mycket länge som en myntbeteckning under äldre tider i Norden, i Sverige både under medeltiden och senare fram till 1700-talet. När den stora skandinaviska myntreformen och senare myntunionen genomfördes under senare delen av 1800-talet, tog man upp detta äldre ord som beteckning för hundradelen av den nya grundenheten "krona".

De första isländska frimärkena i aur-valörer kom ut den 1 augusti 1876. Den isländska myntreform som genomfördes sammanföll med motsvarande danska av den enkla orsaken att det var danskt mynt som användes i Island på den tiden. (De första isländska mynten i modern tid präglades 1922.) Den danska - och därmed också isländska - myntreformen företogs emellertid redan per den 1 januari 1875, vilken dag också är emissionsdag för de första danska frimärkena i øre-valör. Islänningarna fick alltså vänta på sina öresfrimärken och under en övergångstid köpa skillingfrimärken med aurar efter en omräkningskurs.

Därmed skall vi gå över till det myntsystem man hade före króna och eyrir (krone och øre) i Island och Danmark. Den grundläggande myntenheten kallades då ríkisdaler i Island (rigsdaler i Danmark) och den var indelad i skildingar (singularis skildingur; skilling i Danmark). När Facit förkortar skildingar "skill" är detta alltså fel och det borde rättas. På själva frimärkena stod det ju bara "sk".

Det gick 96 skildingar på en ríkisdaler. Hur går nu detta ihop med att enkelt riksporto, som tidigare varit 4 skild. (rött frimärke), sedan blev 10 aurar (likaledes ett rött märke) osv.? Blev det en väldig portohöjning i och med myntreformen? Nej, förklaringen ligger i att en ríkisdaler inte efterträddes av en utan av två nya krónur 1875. 4 skild. var ju =

$\frac{1}{24}$ ríkisdaler. Av 2 kr. skulle $\frac{1}{24}$ ha blivit 8,3 aurar, och när brevportot nu avrundades till 10 aurar var det en portohöjning men bara med 20 %. Vissa andra portosatser justerades samtidigt så att den genomsnittliga höjningen lär ha blivit mindre än 20 %. (I Danmark ändrades vid denna tid brevportot från 4 skill. till 8 øre, där blev det alltså i stället en liten sänkning.)

Även om dessa rapporter inte skall handla om svenska frimärken, tror vi att en liten exkurs till motsvarande myntreform i Sverige inte är alldeles ur vägen. De flesta av oss samlar ju också Sverige, och troligen är det många som inte har klart för sig hur det där med "skilling banco" egentligen fungerade.

Sverige gick över till att räkna i kronor och ören i två steg: 1855/56 ersattes skillingar med ören och 1875 omdöptes riksdalern

till krona. Vid båda tillfällena kom utgivningen av frimärken i de nya myntenheterna att släpa några år efter.

En god kuggfråga är denna: om en tolvskilling var detsamma som en tjugofemöring (och det vet ju nästan alla svenskar, ännu i dag 125 år efter reformen är begreppet tolvskilling inte alldeles utdött), hur kunde det då komma sig att brevportot på 4 skill. bco efter öresreformen blev 12 öre? Varför blev det inte t.ex. 8 öre? Förklaringen ligger däri att vi i Sverige vid 1800-talets mitt hade ett mycket komplicerat myntsystem med inte mindre än tre olika riksdalrar med olika värden. Av dessa behöver vi här bara intressera oss för två: riksdaler banco och riksdaler riksgälds, den senare omdöpt 1856 till riksdaler riksmünt. En riksdaler var i Sverige = 48 skilling, men riksdaler banco och skilling banco (banco = Riksbankens) var värda en och en halv gång så mycket som riksdaler och skilling riksgälds. 4 skilling banco var alltså = 6 skilling riksgälds, och det var den senare valutan som gjordes om till riksmyntriksdalern och delades upp i 100 ören. 12 skilling och 25 öre var alltså detsamma genom att båda var en fjärdedels riksdaler. Å andra sidan var 4 skilling bco = 6 skilling riksgälds = $\frac{1}{8}$ riksdaler riksgälds = $\frac{1}{8}$ riksdaler riksmünt = 12,5 öre. Portot på 12 öre innebar alltså en liten sänkning i förhållande till 4 skill. bco.

Efter denna lilla utveckling till den svenska frimärkshistorien, skall vi återgå till de övriga länder som vår förening ägnar sig åt. Varken Grönland eller Färöarna hade egna frimärken under 1800-talet och f.ö. användes där danska pengar. Återstår då Danska Västindien. Vid den tid då frimärken började utges i denna koloni, hade man en valuta som anslöt sig till den i USA. En västindisk daler på 100 cents avsågs motsvara en USA-dollar. I verkligheten kom dock dalern att ligga något under dollarn i värde och i stället svara mot den spanska peson. Enligt den latinska myntunionen var en peso = 5 franska franc. Från 1904 övergick man till att mynta i franc à 100 bit. 1 cent blev alltså 5 bit osv. Säreget nog hade mynten alltifrån 1904 dubbel värdeangivelse enligt följande system:

Guld:	50 francs	och	10 daler
	20 "	"	4 "
Silver:	2 "	"	40 cents
	1 franc	"	20 "
	50 bit	"	10 "
Nickel:	25 "	"	5 "
Brons:	10 "	"	2 "
	5 "	"	1 cent
	2½ "	"	½ "

Frimärkena fr.o.m. 1905 hade däremot valören enbart i francs och bit. Franc och bit svarade i värde mot krone och øre i moderlandet.

Är det någon som vet varför man valde ordet bit?

EN RIKTIGT GOD JUL OCH ETT GOTT NYTT ÅR TILLÖNSKAS ER ALLA
=====